

Olimpiai szakkör

2022.11.07.

F1 (előző szakkörrel). Modellezzük a futballt! Tekintsük a legegyszerűbb modellt, melyben a 22 játékos és labda összességét ideális, hőmérsékleti egyensúlyban lévő gáznak tekintjük. Egy játékos tömegét tekintsük $m_j = 80\text{kg}$ -nak, a labda tömege pedig $m_L = 0,45\text{kg}$. Egy játékos egy 90 perces mérkőzésen átlagosan 10km távolságot fut. A focikapu 7,32m széles és 2,44m magas. A pálya 70m széles és 100m hosszú.

- Adjuk meg a gáz hőmérsékletét!
- Adjuk meg a "labdagáz" parciális nyomását a magasság függvényében.
- Adjuk meg, átlagosan hány gólt rúg egy csapat egy mérkőzésen!
- Adjuk meg a rúgott gólok számának eloszlását!
- Régebben lassabban futottak a focisták. Ez alapján több, vagy kevesebb gól született?

F2 (előző szakkörrel). Az $1/r^2$ -es gravitációs erőtvény különleges tulajdonsága a lehetséges centráris erőtvények között, hogy benne a szokásos megmaradó mennyiségeken (energia, perdület) túl van még egy megmaradó mennyiség, amit Runge-Lenz vektornak neveznek. A Runge-Lenz vektor megkapható a $\mathbf{p}$ impulzus, $\mathbf{N}$ perdület, valamint a $\mathbf{r}$ helyvektor segítségével,

$$\mathbf{A} = \mathbf{p} \times \mathbf{N} - \gamma m^2 M \frac{\mathbf{r}}{r}$$

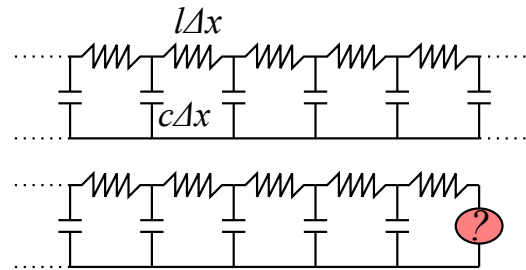
- Idő szerinti deriválással mutassuk meg közvetlen módon, hogy az $\mathbf{A}$ vektor valóban időfüggetlen.
- Vizsgáljuk az $\mathbf{A} \cdot \mathbf{r}$ skaláris szorzatot, majd ennek segítségével fejezzük ki a pálya $r(\varphi)$ egyenletét, ahol φ az $\mathbf{A}$ és $\mathbf{r}$ vektorok által bezárt szög.
- Mivel függ össze $\mathbf{A}$ vektor iránya és hossza?

F3. Egy ρ sűrűségű, A keresztmetszetű, L hosszúságú, és E Young-modulusú rugalmas rúd végéhez egy M tömegű téglát rögzítettünk, a téglát súrlódásmentes asztalon nyugszik. Milyen frekvenciájú longitudinális állóhullámok alakulhatnak ki a rendszerben? Értelmezzük az $M \gg \rho AL$ és $M \ll \rho AL$ limeszeket is.

F4. Azonos keresztmetszetű rugalmas rudakat egymáshoz ragasztottunk. Az egyik ρ_1 sűrűségű E_1 Young-modulusú, a másik ρ_2 sűrűségű és E_2 Young-modulusú. Az "1"-es rúdban elindítunk egy A amplitudójú f frekvenciájú longitudinális hullámot a hátfelület irányába. Mekkora amplitudójú hullám "jut át" a "2"-es darabba? Mekkora a visszavert hullám amplitudója?

F5. Egy vezetékpáron terjedő elektromágneses jelek leírásához a vezetékpárt modellezhetjük egy végtelen létracapcsolással. A vezetékpár egy piciny Δx hosszúságú darabja jellemezhető egy kapacitással és egy induktivitással, $\Delta C = c\Delta x$ és $\Delta L = l\Delta x$, ahol c és l a hosszegységre jutó kapacitás és induktivitás.

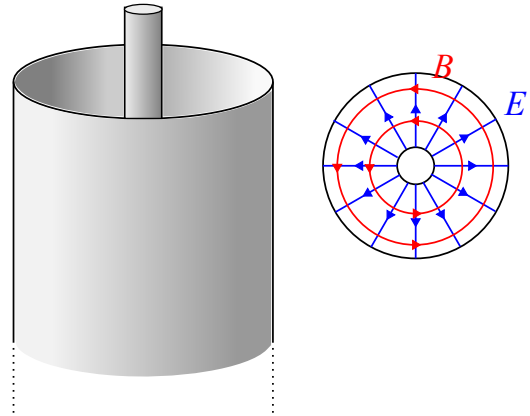

- Keressük az x helyen lévő kondenzátor feszültségét $U(x, t) = U_0 \sin(\omega(t - x/v))$ alakban! Mekkora a hullám terjedési sebessége?
- A vezeték végénél a hullámok esetleg visszaverődhetnek. Amennyiben információt továbbítunk a vezetéken, úgy azonban szeretnénk elkerülni, hogy visszaverődjenek a hullámok a vezeték végéről. Milyen elektronikai elemet kell a vezetékpár végéhez kötnünk ehhez?

F6. Az F5 feladat által motiválva véges C kapacitásokból és L induktivitásokból készítettünk egy hosszú létracapcsolást, majd ω körfrekvenciájú hullámot indítottunk rajta. A létrafokok egymástól véges (tehát nem kicsiny) Δx távolságra vannak.

- Mekkora a hullám v terjedési sebessége?
- Az ω körfrekvenciához képest igen kis frekvenciákon moduláljuk a hullám amplitudóját. Mekkora a moduláció terjedési sebessége?

F7. Egy R_0 sugarú vezetőket R sugarú vezetőköpeny középre helyeztünk szimmetrikus módon, így koaxiális kábelt hoztunk létre. Határozzuk meg a kábelben haladó olyan elektromágneses hullámok terjedési sebességét, melyben mind az elektromos, mind a mágneses terek merőlegesek a kábel szimmetriatengelyére. Milyen elektromos és mágneses terek alakulnak ki a haladó hullámban? Mekkora töltéssűrűségek / áramok folynak a vezetékben és a köpenyben? Mivel kell lezárni a levágott kábelvéget, hogy elkerüljük a visszaverődéseket?

*Jó feladatmegoldást!
Werner Miklós*